

kirjaamo.vm@gov.fi
VN/10574/2025

Suomen sähkönkäyttäjien lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annetun lain muuttamisesta

Suomen sähkönkäyttäjät ry (ELFi) edustaa Suomessa yli 1 GWh vuodessa kuluttavia sähkön netto-ostajia. Jäsenemme ovat kaupan, teollisuuden ja palvelualojen yrityksiä, joille sähkömarkkina on merkityksellinen kilpailukyvyyn, liiketoimintojen kustannusten ja investointien näkökulmasta.

Sähkön netto-ostajana operointi markkinoilla vaatii hyvin korkean tason asiantuntemusta sähkömarkkinoilla. Päivittäinen toiminta eri sähkömarkkinoilla sekä sähköistymiseen sekä puhtaaseen siirtymään liittyvät investoinnit perustuvat luottamukseen Suomen sähkömarkkinoiden markkinaehtoisuudesta, läpinäkyvyydestä ja tulevien muutosten rationaalisesta ennakkoinnista. Tätä holistista ajatusmaailmaa kuvaa järjestömme missio: ”Kohtuuhintainen, puhdas, reilu ja luotettava sähkömarkkina on nostanut Suomen elinvoimaiseksi ja houkuttelevaksi paikaksi elää ja investoida.”

ELFin yleiset kommentit hallituksen esitykseen

Suomen Sähkönkäyttäjät ry kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä, jossa ehdotetaan datakeskusten ja kaivostoiminnan sähköveroluokan korottamista II-luokasta yleiseen sähköveroluokkaan I.

Yhdistys kuitenkin esittää vakavan huolensa esityksestä ja vastustaa sen etenemistä tässä muodossa. Perustelumme esitetään alla kansantaloudellisin, strategisin ja sähkömarkkinoihin perustuvien argumenteina.

1. Talouskasvun ja investointiympäristön näkökulma

Yleisen talousteorian mukaan investointien määrä riippuu suoraan niiden kannattavuudesta. Sähköveron korotus 0,05 snt/kWh → 2,24 snt/kWh heikentää dramaattisesti datakeskusten ja kaivostoiminnan investointien kannattavuutta.

Kustannuskilpailukyky on erityisesti energiantensiivisillä toimialoilla kriittinen sijaintipäätösten peruste. Esityksen vaikutusarvio ei ELFin näkemyksen mukaan perustu riittävän laajaan tai syvälliseen analyysiin. Päätös aiheuttaa epävakautta veropolitiikassa ja heikentää merkittävästi Suomen houkuttelevuutta kohdemarkkinana, erityisesti datatalouden ja kriittisten materiaalien jalostuksen suhteen.

Esityksessä arvioidaan valtion lisätuloiksi 58 miljoonaa euroa vuodessa – samalla vaarannetaan tuhansien työpaikkojen sekä useiden miljardien eurojen uusien ja suunnitteilla olevien investointien toteutuminen Suomessa.

Esimerkkinä investointien vaikutuksista kansantalouteen voidaan käyttää Googlen Suomeen tekemiä investointeja. Business Finlandin mukaan Suomen suurin ulkomainen investoija Google on vuodesta 2009 alkaen investoinut yli 4,5 miljardia euroa datakeskuksiin Haminassa ja sen lisäksi investoinut tuulivoimaan Suomessa. Deloitteen tekemän taloudellisten vaikutusten arvioinnin mukaan nyt rakenteilla oleva miljardin euron lisäinvestointi tuottaa noin 455 miljoonaa euroa taloudellista aktiviteettia vuodessa vuosina 2024–2025, eli yhteensä noin 910 miljoonaa euroa.

Jo yksin tämä Haminaan tehtävä laajennusinvestointi on kansantaloudellisesti merkittävämpi kuin koko datakeskusliiketoiminnan 15 vuoden sähköverokertymä ylemmässä veroluokassa. Nyt ehdotetulla muutoksella vaarannettaisiin useita vastaavia investointeja, ja jarrutettaisiin Suomen orastavaa talouskasvua.

2. Hallitusohjelman vastaisuus

Hallitusohjelman ei ole vain hallituksen sisäiseen käyttöön tehty sopimus linjauksista, vaan sillä on huomattavasti laajempi. Hallitusohjelman linjausten pohjalta elinkeinoelämän tulisi pystyä hahmottamaan Suomen alueen kehittyminen ja tulevaisuus potentiaalisena liiketoimintaympäristönä. Luottamuksen taso hallitusohjelman keskeisiin arvoihin ja linjauksiin on suoraan yhteydessä Suomen maarisktiin, joka merkittävästi vaikuttaa investoinneista vaadittavien tuottojen tasoon ja investointien globaaliin sijoittumiseen.

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmassa (2023) todetaan:

"Lisääntyvä sähkö käytetään asukkaiden ja teollisuuden hyväksi Suomessa."

"Puhtaan sähköön kilpailukykyistä hintaa turvataan."

"Datatalous ja digitalisaatio ovat kasvun ja viennin ajureita."

Hallituksen esitys heikentää nimenomaan niitä sektoreita – datakeskuksia ja mineraalituotantoa – joita hallitus on aiemmin luvannut tukea strategisesti ja kustannuskilpailukykyisesti. Ristiriitoja on muitakin, sillä erityisesti datakeskusten hyöty lämmön kierrättämisessä ja energiatehokkuudessa tukee hallituksen ilmasto- ja kiertotaloustavoitteita.

3. ELFin sähkömarkkinanäkökulma, joka poikkeaa Valtionvarainministeriön esittämästä

ELFin oma osaaminen on EU:n ja Suomen sähkömarkkinoiden rakenteiden, toiminnan sekä arvoketjun dynamiikan ymmärtämisessä ja kehittämisessä. Tässä olemme Euroopan kärkeä yhdessä muiden Pohjoismaalaisten järjestöjen ja yritysten kanssa.

Osaamisemme painopiste on keskeinen syy, miksi pidämme tärkeänä tuoda vastaukseemme erikseen sähkömarkkinanäkökulman, joka poikkeaa merkittävästi Valtionvarainministeriön esittämästä. Uskomme, että emme jää markkinanäkemystemme kanssa yksin, vaan myös muut alan toimijat näkevät asiat samansuuntaisesti.

Alla on ensin mainittu esityksen asiasisältö, jonka jälkeen on ELFin näkökulma asiaan.

"Konesalien tulevaan sähköön kulutuksen määrään liittyy suuri epävarmuus. Valtiovarainministeriön energiaverotuloennusteen taustalla olevassa työ- ja elinkeinoministeriön tuottamassa energiataseessa konesalien sähköön kulutuksen arvioidaan nousevan noin 3,8 terawattituntiin vuoteen 2030 mennessä."

Markkinatalouden luonteeseen kuuluu epävarmuus tulevasta kysynnästä ja tarjonnasta, ja juuri siksi päätöksenteossa tulisi välttää ohjauskeinoja, jotka perustuvat lyhyen aikavälin arvioihin ilman kattavaa riskianalyysiä. Investointien kannalta on olennaista, että sähkömarkkinoiden toimintaympäristö säilyy ennakoitavana ja markkinaehtoisena.

Nyt sähkömarkkinoilla on keskimääräistä parempi tarjontatilanne, joka luo positiivisen signaalin uusille kulutusinvestoinneille. Mahdolliset päätökset uusista investoinneista palveluihin ja teolliseen tuotantoon, eli sähkön kulutukseen, synnyttävät tarvetta uusille PPA-sopimuksille ja antavat positiivisen investointisignaalin myös markkinaperusteiselle sähkön tuotannolle.

Julkiset vallan sähkönkulutusennusteiden toteutuminen ei ole ollut historiallisesti tarkasteltuna kestävä pohja markkinaehtoiselle päätöksenteolle sähkömarkkinoilla. Vuonna 2013 energia- ja ilmastostrategiassa sähkön kulutuksen Suomessa vuonna 2025 ennustettiin olevan 98 TWh. Tähän tuskin päästään. Kehitys on kulkenut toiseen suuntaan, sillä suomen sähkönkäyttö on taantunut. Vuosina 2006–2024 sähkön kulutus on Suomessa laskenut 7,8 % (90 TWh -> 83 TWh) ja Suomen teollisuudessa vielä merkittävästi enemmän 29 % (47,8 TWh -> 34,1 TWh). ELFin mielestä tämä negatiivinen kehityksen trendi tulisi vihdoin murtaa, ja antaa sähkömarkkinan poliittisten ja verotuksellisten reunaehtojen toimia hallitusohjelman ja strategioitten mukaisesti.

"Konesalitoiminta on sähköintensiivistä ja pääomavaltaista, jossa työpanoksen osuus on pieni. Siten konesalitoiminnan vaikutukset sijaintimaan työn kysyntään ja niiden koko käyttöajaltaan tuottama nettoarvonlisäys sijaintimaahan on todennäköisesti pieni suhteessa investointien arvoon.

ELFin näkemys poikkeaa merkittävästi Valtionvarainministeriön näkemyksestä.

Kyse on merkittävistä taloudellisista investoinneista uuteen teknologiaan, jossa työpanoksen rooli on toki alhaisempi kuin perinteisessä liukuhihnatyössä. Tämä ei kuitenkaan tarkoita pientä työpanosta, saati euromääräisesti pientä nettoarvonlisäystä. Käytämme jälleen Deloiten tekemää analyysiä jäsenyrityksestämme Googlea esimerkkinä näkemyksemme argumentointiin: Haminan datakeskus työllistää noin 400 henkilöä. Kokoaikaisten työpaikkojen määrän odotetaan kasvavan noin 100 työpaikalla uusimman laajennuksen valmistuttua. Datakeskus työllistää muun muassa insinöörejä, rakennustyöntekijöitä, turvallisuushenkilökuntaa ja sähkömiehiä. Deloitte on selvittänyt uusimman laajennuksen taloudellisia vaikutuksia. Laajennus luo noin 1380 työpaikkaa rakentamisessa vuosittain. Tämän lisäksi selvityksessä arvioidaan investoinnin luovan noin 1650 epäsuoraa työpaikkaa, jotka syntyvät Googlelle toimittavien yritysten ja muiden liiketoimintojen kautta. Tämän lisäksi ekonomistit arvioivat laajennuksen mahdollistavan noin 640 indisoitua työpaikkaa. Näitä työpaikkoja syntyy, kun Google ja sen alihankkijat maksavat palkkoja ja ostavat paikallisia tuotteita ja palveluja. Kokonaisuudessaan investointi voi luoda noin 4190 työpaikkaa vuosittain vuosina 2024–2025.

Myöhemmin datakeskus investointeja verrataan sähkökattilainvestointeihin. On hyvä tiedostaa, että kun 100 MW:n sähkökattilainvestointi maksaa n. 20 M€, niin saman tehoinen datakeskusinvestointi maksaa 2000–4000 M€. Suomen kansatalouden ja työllisyyden menestyksen kannalta oleellista ovat eurot eivät prosentit.

"Konesali-investoinnit voivat syrjäyttää muun sähköintensiivisen ja mahdollisesti korkeamman nettoarvonlisän yritystoiminnan kannattavuutta ja sijoittumista Suomeen, jos konesali-investoinnit edellyttävät esimerkiksi sähkön siirtokapasiteetin lisärakentamista ja siirtomaksujen nousua tai johtavat muuten sähkön keskihinnan nousuun Suomessa."

Datakeskusten sähkönkäyttö on hyvin tasaista, jolloin niiden rasitus kantaverkkoon on tarpeeseen nähden kustannustehokasta. Mahdolliset investoinnit tulevat täysimääräisesti hyödynnettyä, kun sähköntarve on jatkuvaa. Datakeskukset ovat PPA-sopimusten myötä osaltaan vaikuttamassa siihen, että päästötön sähköntuotanto Suomessa kasvaa ja sähkön hinta säilyy kilpailukykyisenä kaikille sähkön ostajille.

"Konesalien sähkönkulutus ei ilmeisesti ole lyhyellä aikavälillä yhtä hintajoustavaa kuin myös sähköverotukea saavien kaukolämmöntuotantoon käytettävien sähkökattiloiden. Konesalit voivat nostaa sähkön hintaa erityisesti tilanteissa, joissa sähköntuotanto uusiutuvalla energialla on vähäistä.

Toisaalta jotkut konesalit voisivat jossain määrin osallistua taajuusreservimarkkinaan ja siten tasapainottaa sähköverkon toimintaa lyhyellä aikajaksolla”

Datakeskukset eivät välttämättä ole yhtä soveliaita hyvin lyhyen aikavälin tehon säätämiseen kuin sähköjärjestelmään sijoittuvat akut tai sähkökattilat. Tämä ei kuitenkaan ole sähköjärjestelmämme suurin haaste lähitulevaisuudessa, sillä mm. nopeasti säätävää akkutehoa on tulossa runsaasti sähköjärjestelmään. Suurempi haaste Suomessa ovat kylmien aikojen pitkäaikaiset tuulettomat jaksot sekä merkittävät rajasiirto- tai tuotantovikaantumiset. Tämän ongelman ratkaisua varten on perustettu jopa erillinen TEM-vetoinen työryhmä. Merkittävien datakeskusten tehonsaanti on turvattu täysin omalla tontilla sijaitsevan sähköntuotantoon kykenevän varakapasiteetin avulla. Tämä tarkoittaa sitä, että tiukoissa tehotilanteissa datakeskukset eivät rasita Suomen sähköjärjestelmää laisinkaan, päinvastoin, ne voivat jopa pystyä tukemaan sitä omalla sähköntuotannollaan. Sähkökattilat eivät huoltovarmuusroolinsa vuoksi pysty vastaavaan toimintaan, sillä erityisesti kylminä aikoina on kuluttajien lämmönsaanti turvattava elämisen perushyödykkeenä.

”Suomen tärkeimmät keskeiset vahvuudet konesali ja kaivosinvestoinneille, kuten edullinen ja puhdas sähkö, vakaa sähköverkko, puhdas vesi, viileä ilmasto, digitaalinen infrastruktuuri ja keskuksissa syntyvän lämmön hyödyntämismahdollisuudet, säilyisivät kuitenkin ennallaan ehdotetusta veromuutoksesta huolimatta.”

Listasta puuttuu ehkäpä merkittävin yksittäinen vahvuus, joka kohdistuu globaalin kilpailun alaisiin investointeihin. Kuinka luotettava on kyseisen maan poliittinen johto ja virkamieskunta, pitävätkö he kiinni kansallisesti hyväksytyistä strategioistaan ja hallitusohjelmansa keskeisistä linjauksistaan sekä kansainvälisistä sitoumuksistaan, vai eivät.

4. Ristiriita datatalouden tiekartan kanssa

Suomen datatalouteen liittyvä strategia, tiekartta, on julkaistu huhtikuussa 2023. Se määrittelee suunnan ja toimenpiteet, joilla edistetään suomalaisten hyvinvointia, vihreää siirtymää ja kilpailukykyä datatalouden avulla.

Datalouden tiekartan keskeisiä tavoitteita ovat:

Liiketoiminnan uudistaminen: Kannustetaan yrityksiä hyödyntämään dataa uusien liiketoimintamallien ja palveluiden kehittämisessä.

Osaamisen kehittäminen: Panostetaan dataan ja tekoälyyn liittyvän osaamisen vahvistamiseen kaikilla sektoreilla.

Infrastruktuurin vahvistaminen: Rakennetaan tarvittavaa infrastruktuuria datan tehokkaaseen ja turvalliseen hyödyntämiseen.

EU-vaikuttamisen tehostaminen: Osallistutaan aktiivisesti eurooppalaiseen yhteistyöhön ja sääntelyyn datatalouden alueella.

Valtiovarainministeriön ehdotus datakeskusten sähköverotuen poistamisesta on ristiriidassa Datalouden tiekartan tavoitteiden kanssa. Tiekartta korostaa datakeskusten merkitystä datatalouden infrastruktuurina ja niiden roolia kilpailukykyyn edistämässä. Sähköveron korotus datakeskuksille nostaisi niiden toimintakustannuksia merkittävästi, mikä vähentää investointihalukkuutta Suomeen ja heikentää Suomen asemaa houkuttelevana kohteena datakeskuksille. Tämä olisi vastoin tiekartan tavoitetta vahvistaa datatalouden infrastruktuuria ja edistää datan hyödyntämistä liiketoiminnassa.

5. Ristiriita EU:n kriittisten raaka-aineiden strategian ja kansallisen mineraalistrategian kanssa

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2024/1252 korostaa tarvetta varmistaa strategisesti tärkeiden raaka-aineiden louhinta, jalostus ja kierrätys unionin alueella. Asetuksen mukaan jäsenvaltioiden tulee tukea strategisia investointeja näihin ketjuihin, ei vaikeuttaa niiden toimintaa vero-ohjauksella:

Nyt esillä oleva ehdotus muodostaa ristiriidan Suomen kansallisen mineraalistrategian ja hallituksen esityksen välillä sähköveron korottamisesta kaivostoiminnalle.

Kansallinen mineraalistrategia 2035 (päivitetty v. 2024) linjaa seuraavaa:

Tavoite: tehdä Suomesta kriittisten raaka-aineiden eurooppalainen avaintoimija ja houkutteleva investointiympäristö.

Toimintaperiaatteet: korostetaan pitkäjänteisyyttä, ennakoitavuutta ja vakaata toimintaympäristöä – erityisesti kaivoshankkeiden investointien näkökulmasta.

Kriittiset raaka-aineet osana vihreää siirtymää: strategian mukaan Suomi voi tarjota Euroopalle vähäpäästöisiä, jäljitettäviä ja vastuullisesti tuotettuja raaka-aineita.

Kehityksen esteiden poistaminen: strategiassa korostetaan tarvetta purkaa sääntely- ja lupaprosessien sekä kustannusten aiheuttamia esteitä investoinneille.

Näin ollen strategian logiikka on houkutella investointeja ja madaltaa esteitä erityisesti juuri kriittisten raaka-aineiden tuotannossa.

Sähköveron korotuksella kaivostoiminnalle on päinvastainen vaikutus

Hallituksen esitys ehdottaa siirtämään kaivostoiminnan sähköveron alemmasta veroluokasta yleiseen veroluokkaan. Tämä:

Heikentää Suomen kustannuskilpailukykyä muihin kaivosmaihiin verrattuna

Luo epävarmuutta investointeihin, jotka vaativat useiden vuosien takaisinmaksuajan

Rikkoo politiikan johdonmukaisuutta, kun yksi käsi (strategia) vetää investointeja puoleensa ja toinen (verotus) työntää niitä pois

Johtopäätös

Sähköveron korotus on loogisessa ristiriidassa kansallisen mineraalistrategian kanssa. Hyväksytty strategia tähtää raaka-ainetuotannon kasvattamiseen ja kilpailukyvyn parantamiseen, kun taas sähköveron korotus nostaa kustannuksia ja tekee Suomesta vähemmän kilpailukykyisen toimipaikan.

Tätä ristiriitaa tulisi käsitellä vakavasti hallituksen päätöksenteossa tai vähintään perusteluissa veroluokan korottamiselle, jotta Suomi voi tulevaisuudessa uskottavasti tukea EU:n raaka-aineomavaraisuutta ja edistää vihreää siirtymää – eikä estää sitä.

6. Huoltovarmuuden ja toimitusvarmuuden näkökulma

Datakeskukset ja kaivosteollisuus ovat osa digitaalisen ja materiaalisen infrastruktuurin selkärankaa. Niiden toimintavarmuus ja sijoittuminen Suomeen lisäävät sekä investointiemme kansainvälisyyttä ja huoltovarmuutta että kriisinkestävyyttä. Verokannustimien poistaminen heikentää näiden alojen kotimaista kehitystä ja siirtää toimintoja ulkomaille – riski, jota hallitusohjelmakin pyrkii välttämään.

7. Ehdotus

Suomen Sähkökäyttäjät ry esittää, että:

- Hallitus **vetää esityksen takaisin** ja aloittaa laaja-alaisen vaikutusarvioinnin investointien, työllisyyden ja energiaomavaraisuuden näkökulmasta.
- Datakeskuksille ja kaivostoiminnalle säilytetään oikeus sähköveroluokkaan II, mikäli ne täyttävät energiatehokkuus- ja kestävyys ehdot (kuten hukkalämmön hyödyntäminen).
- Esitetään vaihtoehtoisia rahoituskeinoja budjettivajeen kattamiseksi, jotka eivät heikennä Suomen kilpailukykyä strategisilla aloilla.

Kunnioittavasti
Pasi Kuokkanen
Suomen Sähkökäyttäjät ry